

Flugvirktaráætlun Íslands 2022

30.11.2022

Inngangur:

Flugvirkt

Um flugvirkt er fjallað í viðauka 9 við Chicago samninginn um almenningsflug og er enska heitið „facilitation“. Áhersla er á að hlutverk og starfsemi opinberra- sem og einkaaðila stuðli að greiðum flugsamgöngum á alþjóðaflugvelli en þó innan þess ramma sem lög og reglur um útlendinga, vegabréf, tollamál, farsóttir, vá og loftferðir setja.

Tilgangur flugvirkarráðs og flugvirkjaráætlunar Íslands

Í reglugerð nr. 1025/2012, gr. 7, kafla II, segir:

„Hlutverk ráðsins er m.a.: að samhæfa og samræma starfsemi þeirra opinberu aðila og annarra sem koma að afgreiðslu eða þjónustu við loftför, farþega, farangur og farm á flugvöllum til þess að einfalda formsatriði og greiða fyrir flutningi og afgreiðslu þeirra þannig að flutningur geti gengið snurðulaust fyrir sig.

Ráðið skal leitast við að leysa úr ágreiningi milli opinberra aðila er varða úrlausnatriði sem hefur áhrif á rekstur alþjóðlegs almenningsflugs. Ráðið skal samræma innleiðingu og breytingar á reglum sem varða flugvirkt eins og kostur er og eiga um það samráð við hagsmunaaðila.

Þá skal ráðið hafa umsjón með og ber ábyrgð á að gerð verði sérstök áætlun um framkvæmd flugvirkjar sem miði að því að bæta úr og fullnægja kröfum sem samræmast skuldbindingum ríkisins sem af viðauka 9 leiðir eins og þær eru á hverjum tíma. Tillögur ráðsins sem leiða til aukins kostnaðar fyrir rekstraraðila flugvallar og aukinnar gjaldtöku af flugrekstraraðilum skulu teknar til umfjöllunar hjá notendanefnd flugvallar áður en þær eru endanlega afgreiddar.

Ráðið getur fjallað um einstök mál sem ráðherra beinir til þess er varða flugvirkt“.

Flugvirkjarráð er skipað fulltrúum opinberra aðila sem eiga að gæta almannaheilla um leið og þeir veita mikilvæga þjónustu við farþega og rekstraraðila á alþjóðaflugvelli. Þar sem þeir sem þjónustunnar njóta eiga ekki sæti í flugvirkjarráði er mikilvægt að ráðið móti stefnu hvernig heppilegast er að hafa samráð við þá hagsmunaaðila.

Kostir þess að hafa flugvirkjaráætlun

Með stofnun flugvirkjarráðs hefur skapast samráðsvettvangur aðila sem eiga það sameiginlegt að koma að afgreiðslu eða þjónustu við loftför, farþega, farangur og farm á alþjóðaflugvöllum. Mikilvægt er að nýta þennan samráðsvettvang sem best til þekkingarmiðlunar og samstarfs. Formlegur afrakstur samstarfsins er m.a. flugvirkjaráætlun Íslands þar sem fram koma áherslur í flugvirkt hverju sinni, oftast í formi úrbótaverkefna sem stuðla að greiðari flugsamgöngum og betri þjónustu.

Kafli I – Tilgangur og markmið flugvirkjaráætlunar Íslands

Að til sé áætlun fyrir flugvirkjartengd málefni sem grípa má til þegar leysa þarf úr verkefnum og vandmálum er tengjast greiðri för, afgreiðslu eða þjónustu við loftför, farþega, farangur og farm.

Að til sé vettvangur aðila sem kalla má saman og geti stuðlað að framgangi og úrlausn verkefna sem skilgreind hafa verið innan flugvirkjaráætlunar.

Að tryggja skilning á hlutverki þeirra sem hafa bein áhrif á flugvirkt og tryggja yfirlit yfir þau lög og megin reglugerðir sem varða flugvirkt.

Markmið flugvirkjaráætlunar er að samræma og samhæfa nauðsynlegar ráðstafanir sem tryggja lágmörkun þess tíma, óþæginda og miðlun upplýsinga vegna flugfarþega og varnings við komu og brottför á alþjóðaflugvelli sem miða að því að auka skilvirkni og afköst á flugvelli.

Kafli II - Lagarammi

Ísland hefur með undirritun samþykktar um alþjóðaflugmál (Convention on International Civil Aviation) í desember 1944, er tók gildi fyrir Ísland í apríl 1947, skuldbundið sig til að fylgja viðaukunum nítján er gerðir hafa verið við samþykktina. Þar með talið viðauka 9, um flugvirkt.

Helstu íslensk lög og reglugerðir er tengjast flugvirkt:

Varðandi flugvirkt	Lög um loftferðir nr. 80/2022 Reglugerð um flugvirkt nr. 1025/2012
Varðandi almenna stjórnarsýslu	Stjórnarsýslulög nr. 37/1993
Varðandi loftferðir	Lög um loftferðir nr. 80/2022 Reglugerð um notendanefnd nr. 947/2010 Reglugerð um aðgang að flugafgreiðslu á flugvöllum nr. 370/2018 Reglugerð nr. 75/2016 um flugvelli Reglugerð nr. 750/2016 um flugvernd Reglugerð nr. 48/2012 um flugrekstur Reglugerð um leit og björgun nr. 71/2011 Reglugerð um úthlutun afgreiðslutíma flugvalla nr. 858/2014
Varðandi málefni útlendinga og landamæraeftirlit	Lög um útlendinga nr. 80/2016 Reglugerð um útlendinga 540/2017 Lög um vegabréf 136/1998 Reglugerð um vegabréf nr. 560/2009 Reglugerð um vegabréfsáritanir nr. 1160/2010 Reglugerð um för yfir landamæri 866/2017
Varðandi tollamálefni	Tollalög nr. 88/2005 Reglugerð um vörslu og tollmeðferð vöru nr. 1100/2006 Reglugerð nr. 630/2008 um ýmis tollfríðindi

Varðandi sóttvarnir/lýðheilsu	Alþjóða heilbrigðisreglugerðin 2005 , sjá 13. og 14. gr. sóttvarnarlaga Lög um sóttvarnir nr. 19/1997 Reglugerð nr. 817/2012 um sóttvarnaráðstafanir
Varðandi landbúnaðarmálefni, innflutning dýra og matvæla	Lög um útflutning hrossa nr. 27/2011 Lög um innflutning dýra nr. 54/1990 Lög um matvæli nr. 93/1995 Lög um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim nr. 25/1993 Lög um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum nr. 51/1981 Lög um eftirlit með fóðri, áburði og sáðvöru nr. 22/1994 Lög um erfðabreyttar lífverur nr. 18/1996 Lög um meðferð, vinnslu og dreifingu sjávarafurða nr. 55/1998 Lög um varnir gegn fisksjúkdómum nr. 60/2006 Lög um fiskeldi nr. 71/2008 Reglugerð nr. 935/2004 um innflutning gæludýra og hundasæðis Reglugerð nr. 1250/2019 um varnir gegn því að dýrasjúkdómar og sýktar afurðir berist til landsins Reglugerð nr. 1251/2019 um innflutning dýraafurða til einkaneyslu Reglugerð nr. 200/2020 um innflutning hunda og katta
Varðandi málefni farþega	Reglugerð nr. 1048/2012, EB 261/2004 um réttindi flugfarþega Reglugerð um réttindi fatlaðra og hreyfihamlaðra einstaklinga sem ferðast með flugi nr. 475/2008, EB 1107/2006
Varðandi almannavarnir	Lög um almannavarnir nr. 82/2008 Reglugerð um efni og gerð viðbragðsáætlana nr. 323/2010

Leiðbeiningarefni

Víða í reglugerð um flugvirkt nr. 1025/2012 er vísað til krafna og leiðbeiningarefnis í viðauka 9 við Chicago-samninginn. Einnig er vísað í leiðbeinandi efni útgefið af Alþjóðaflugmálastofnuninni (ICAO). Leiðbeiningarefnið skiptist í megin atriðum í tvennt. Um er að ræða leiðbeiningarefni um viðeigandi og tækar leiðir til að fullnægja þeim kröfum sem í reglugerðinni er lýst og almennar skýringar og leiðbeiningar til frekari uppfyllingar. Þegar vísað er til tölusettra viðauka í reglugerð um flugvirkt er átt við viðauka við Chicago-samninginn.

Helsta leiðbeiningarefni sem stuðst er við og vísað til um framkvæmd flugvirkar er eftirfarandi:

Viðauki 17 – Um flugvernd og reglugerð um flugvernd nr. 750/2016. M.a um þær skorður sem flugvernd setur flugvirkt á flugvöllum.

Viðauki 14 – Flugvellir. M.a. um gerð viðbragðsáætlana fyrir flugvelli, vegna bráðra ógnana við lýðheilsuna sem varða þjóðir heims. Sjá nánar reglugerð um flugvelli nr. 75/2016 (sbr. 139/2014).

Viðauki 11 – Flugumferðarþjónusta. M.a. leiðbeiningar um gerð viðbragðsáætlana fyrir flugumferðarþjónustu vegna bráðra ógnana við lýðheilsuna sem varða þjóðir heims og leiðbeiningar vegna beitingar aðgerða til að tryggja öryggi hjálparflugs, sjá nánar reglugerð nr. 720/2019 (sbr. 2017/373)

Viðauki 6 – Starfræksla loftfara. Um örugga starfrækslu þeirra m.a. um farm og hleðslu loftfara, öryggi farþega, öryggisbúnað og sjúkragögn „um borð“, sjá nánar reglugerð nr. 48/2012.

Viðauki 18 – Flutningur hættulegs farms svo og tæknilegar leiðbeiningar þar um. (ICAO Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air, Doc 9284).

Staðlar fyrir rafræna greiningu ferðaskilríkja (ICAO Specifications for machine readable travel documents, Doc 9303).

Stefnuyfirlýsing Evrópusambands flugmálastjórna um flugvirkt (European Civil Aviation Conference ECAC, Policy Statement in the Field of Civil Aviation Facilitation, Doc 30).

Doc 9249 Dynamic Flight-Related Public Information Displays

Alþjóða heilbrigðisreglugerðin (International Health Regulation). Reglugerð sem samþykkt hefur verið af þingi Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar (World Health Organization) í samræmi við stofnskrá hennar og innleidd af heilbrigðisyfirvöldum hér á landi.

Kaflí III – Skipulag og stjórnun á flugvirktaáætlun Íslands

Flugvirktaáætlun Íslands

Ráðherra skipar flugvirktaáætlun til þriggja ára í senn. Með bréfi dagsettu 4. desember 2020 skipaði samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra flugvirktaáætlun. Listi yfir aðila flugvirktaáætlunar uppfærast sjálfkrafa þegar breytingar verða þar á án sérstakrar samþykktar ráðsins.

Í flugvirktaáætlun sitja nú:

Alda Karen Svavarsdóttir, tilnefnd af Útlendingastofnun,
Anna Björk Bjarnadóttir, tilnefnd af Isavia ohf.,
Friðfinnur Skaftason, varaformaður tilnefndur af samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra,
Guðrún Sólveig Ríkarðsdóttir Owen, tilnefnd af Tollstjóra Íslands,
Jón F. Bjartmarz, tilnefndur af Embætti ríkislögreglustjóra,
Jón Gunnar Jónsson, formaður tilnefndur af samgöngu- og sveitarstjórnarráðherra,
Júlía Þorvaldsdóttir, tilnefnd af Þjóðskrá Íslands,
Úlfar Lúðvíksson, tilnefndur af Lögreglustjóranum á Suðurnesjum,
Þorvaldur Hlíðar Þórðarson, tilnefnd af Matvælastofnun,
Þórólfur Guðnason, sóttvarnalæknir, tilnefndur af Embætti landlæknis.

Erindisbréf

Um störf ráðsins gildir reglugerð um flugvirkt nr. 1025/2012.

Ráðið hefur fallist á að Samgöngustofa haldi utan um öll formleg gögn er varða starfsemi ráðsins leggi til ritara ráðsins. Fulltrúar geta sent staðgengla á fundi ráðsins.

Verkefni sem skilgreind eru í áætlun skulu hafa ábyrgðarmann / verkefnisstjóra en engin krafa er um að fullskipað flugvirkarráð komi að öllum verkefnum.

Verkefna- og vinnuáætlun.

Flugvirkarráð hittist a.m.k. einu sinni á ári, oftast ef þörf krefur.

Á fyrsta fundi hvers árs skal ráðið fara yfir flugvirkarráætlun ársins á undan og á rétta þátttöku aðila, hlutverk og markmið. Fulltrúar ráðsins skulu á þeim fundi tiltaka hvaða verkefni þeir telja að eigi heima á flugvirkarráætlun komandi árs. Flugvirkarráætlun er samþykkt í upphafi árs.

Eftirfarandi eru flugvirkarverkefni í flugvirkarráætlun ársins 2022 :

Verkefni	Ábyrgðaraðili	Tímamörk	Athugasemdir
Flugvirkarráætlun Íslands 2022	Samgöngustofa	30.11.2022	Verkefnalisti rýndur sérstaklega
Innleiðing krafna frá ICAO	Samgöngustofa	Síverkefni	Samgöngustofa, upplýsir flugvirkarráð um tillögur og innleiðingu á breytingum á viðauka 9 til að geta tryggt hlítu við kröfur viðaukans. Ef Ísland uppfyllir ekki nýjar kröfur þá sér Samgöngustofa um að tilkynna það til ICAO
Endurskoðun á reglugerð um flugvirkt nr. 1025 / 2012	Samgöngu-og sveitarstjórnarráðuneytið	31.03.2023	Reglugerðin hefur ekki verið uppfærð miðað við breytingar sem gerðar hafa verið á innleiðingu EES reglna á sviði flugvalla og flugleiðsögu.
Samráð við hagsmunaaðila	Samgöngustofa	28.02.2023	Hugur flugrekenda kannaður á fundi sem boðað verður til 2023.
Skyldur Íslands varðandi viðbrögð og aðstoð komi fram í viðeigandi áætlun	Samgöngu-og sveitarstjórnarráðuneytið	31.03.2023	Lista upp viðbragðsáætlanir og hvernig gert er grein fyrir skyldum Íslands í þeim.
Innleiðingu á reglugerð nr. 1248/2014	Samgöngu-og sveitarstjórnarráðuneytið	31.03.2023	Kanna innleiðingu á EU Nr. 996/2010 með reglugerð nr. 1248/2014

			um rannsóknir og forvarnir gegn slysum og flugatvikum í almenningsflugi. Þ.á.m. neyðaráætlun á landsvísu.
Flugöryggisáætlun Íslands, kafli er varðar skyldur ríkisins við fórnarlömb flugslysa og aðstandendur þeirra.	Samgöngustofa	30.06.2023	Tilmæli/skyldur frá ICAO þingi 2016. Tvær áætlanir, annars vegar flugöryggisáætlun og svo vegna fórnarlamba og aðstandenda. Uppfærsla í gangi.

Nefnd um flugvirkt á flugvöllum

Væntanlega er ekki þörf á slíkum nefndum á einstökum millilandaflugvöllum nema hugsanlega í Keflavík. Meðan annað er ekki ákveðið gegnir Flugvirkarráð hlutverki nefndarinnar gagnvart Alþjóðaflugmálastofnuninni.

Kafli IV – skilgreining ábyrgðar/hlutverkaskipting

Hlutverk og markmið ráðsins er að stuðla að flugvirkt. Sérstök áhersla er að það sé samræmi í afgreiðsluhraða aðila á flugvöllum. **Markmið er að afgreiðsluhraði sé hinn sami og hann var á undanförunum þremur árum.**

Hlutverk allra að gera nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja lágmörkun þess tíma sem nauðsynlegur er fyrir landamærastjórn, að lágmarks óþægindi hljótist af beitingu stjórnsýslu- og eftirlitskrafna, hraða miðlun viðeigandi upplýsinga milli yfirvalda, rekstraraðila flugvallar, flugrekanda og þjónustuaðila á flugvelli, án þess að dregið sé úr öryggiskröfum eða gengið á svig við lög og reglur. Jafnframt skuli þeir beita aðferðum áhættustjórnunar við eftirlit vegna landamærastjórnar er lýtur að afhendingu og afgreiðslu vara og þróa rafrænar aðferðir og upplýsingatækni til að auka skilvirkni og afköst á flugvöllum.

Hlutverk samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytisins:

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið sér um skipan flugvirkarráðs og tryggir ráðinu umboð og skilyrði til að sinna starfi sínu í samræmi við kröfur.

Ráðuneytið hefur falið Samgöngustofu framkvæmd flugvirkar sbr. reglugerð nr. 1025/2012 og þar með samskipti við Alþjóðaflugmálastofnunarinnar vegna hennar.

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið	Varaformaður: Friðfinnur Skaftason
--	---------------------------------------

Hlutverk Samgöngustofu:

Samgöngustofa annast almenna stjórnslu vegna flugvirkar t.d. samskipti við ICAO og samtök flugrekenda auk þess leyfisveitingar og eftirlit samkvæmt loftferðalögum m.a. varðandi rekstur flugleiðsöguþjónustu, rekstur flugvalla, flugvernd, flugrekendur og rekstur viðhaldsstöðva. Samgöngustofa heldur utan um flugvirkaráætlun Íslands.

Forstjóri Samgöngustofu er formaður ráðsins og leggur til starfsmann.

Samgöngustofa	Formaður og tengiliður 1: Jón Gunnar Jónsson Tengiliður 2: Ómar Sveinsson
---------------	--

Hlutverk tollayfirvalda (Skattsins):

Hlutverk skattsins er að annast tollaframkvæmd á landsvísu. Eftirlit með innflutningi, umflutningi og útflutningi á vörum til og frá landinu og ferðum og flutningi fara og fólks til og frá landinu. Framþróun, hagræðingu og einföldun tollframkvæmdar, skilvirkri og árangursríkri tollstarfsemi og sem bestri þjónustu tollgæslunnar. Samstarf við önnur stjórnvöld og stofnanir sem hafa með höndum verkefni sem tengjast starfssviði. Greiningarstarf vegna áhættustjórnunar við tolleftirlit og þátttaka í alþjóðlegu samstarfi tollayfirvalda. Gerð verklagsreglna og leiðbeiningarefnis eftir því sem við á.

Skatturinn	Tengiliður Guðrún Sólveig Ríkharðsdóttir Owen
------------	--

Hlutverk Útlendingastofnunar:

Útlendingastofnun annast framkvæmd laga nr. 80/2016 um útlendinga ásamt lögreglu og fleiri stjórnvöldum. Stofnunin hefur heimild til að veita undanþágu frá lagaskilyrðum um gildi vegabréfa og ferðaskilríkja við komu og er æðra stjórnvald gagnvart lögreglu þegar kemur að synjun þeirra á útgáfu vegabréfsáritunar á landamærum. Við framkvæmd laganna er samvinna við embætti ríkislögreglustjóra og lögregluembætta sem sinna landamæraeftirliti. Samvinnan snýr m.a. að ferðaskilríkjum og gildi þeirra, vegabréfaskyldu og eftirliti með farþegum.

Útlendingastofnun	Tengiliður: Alda Karen Svavarsdóttir
-------------------	---

Hlutverk embættis ríkislögreglustjóra:

RLS hefur yfirumsjón við gerð og útgáfu viðbragðsáætlana vegna flugverndar og flugslysa auk þess að vera þátttakandi í gerð annarra áætlana s.s. rýmingaráætlana og almannavarnaráætlana. RLS framkvæmir áhættumat vegna flugverndar gagnvart flugvöllum, flugvélum og flugrekstri. Á grundvelli áhættumats er vástig skilgreint. RLS tekur ákvörðun um breytingar á vástigi vegna flugverndar. RLS ber að tryggja heilstæða og samræmda nálgun í landamæramálefnum og innleiða breytt verklag við framkvæmd landamæraeftirlits í kjölfar breytinga á löggjöf og vegna innleiðingar á nýjum upplýsingakerfum. Þá framkvæmir RLS bakgrunnskoðanir og veitir stuðning við flugvernd.

Embætti ríkislögreglustjóra	Tengiliður 1: Jón F. Bjartmarz
-----------------------------	-----------------------------------

Hlutverk lögreglu:

Hlutverk lögreglu er að gera og viðhalda viðbragðsáætlunum vegna flugverndar og flugslysa auk þess að vera þátttakandi í gerð annarra áætlana s.s. rýmingaráætlana og almannavarnaráætlana með þátttöku sinni í almannavarnarnefnd. Lögreglan tryggir skilvirka landamæravörslu sem felur í sér gott farþegaflæði án þess að slakað sé að kröfum um öryggi eftirlitsins. Þá framkvæmir lögreglan bakgrunnsskoðanir og tryggir viðbragð vegna stuðnings við flugvernd.

Lögreglustjórinn á Suðurnesjum	Tengiliður 1: Úlfar Lúðvíksson Tengiliður 2: Sigurgeir Ómar Sigmundsson
--------------------------------	--

Hlutverk Þjóðskrár Íslands:

Hlutverk Þjóðskrár Íslands er að gefa út vegabréf fyrir íslenska ríkisborgara. Í því felst að reka umsóknarkerfi fyrir rafræn vegabréf, framleiðslukerfi til að framleiða rafræn vegabréf og reka skilríkjakerfi um þá sem hafa fengið útgefin vegabréf. Stofnuninni ber að tryggja að íslensk vegabréf uppfylli alþjóðlegar kröfur ICAO um vegabréf.

Þjóðskrá Íslands	Tengiliður: Júlía Þorvaldsdóttir
------------------	-------------------------------------

Hlutverk heilbrigðisyfirvalda:

Sóttvarnalæknir er lögum samkvæmt ábyrgur fyrir aðgerðum sem tengjast alþjóðaheilbrigðisreglugerð Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar en markmið og gildissvið reglugerðarinnar er að koma í veg fyrir útbreiðslu sjúkdóma milli landa með lágmarkun á röskun á umferð og viðskiptum milli landa. Sóttvarnalæknir í samvinnu við almannavarnadeild ríkislögreglustjóra er ábyrgur fyrir gerð viðbragðsáætlana vegna sjúkdóma í flugi og á flugvöllum sem ógnað geta almannaheill.

Embætti landlæknis	Tengiliður 1: Þórólfur Guðnason Tengiliður 2: Íris Marelsdóttir
--------------------	--

Hlutverk Matvælastofnunar:

Hlutverk Matvælastofnunar hvað flugvirkt varðar er að tryggja að reglum um flutning plantna og dýra sem flutt eru til og frá landinu sé fylgt og að þeim fylgi tilskilin vottorð frá lögbærum aðilum, þegar þess er krafist. Að hafa náið samráð við alþjóðlegar stofnanir sem hafa með stjórn mála að gera, er varða matvæli, landbúnaðarvörur og dýr, í því skyni að fylgjast með framþróun og geta upplýst

flugvirkarráð og aðra hagsmunaaðila um þætti sem hafa áhrif á almenningsflug. Matvælastofnun sér einnig um að útbúa leiðbeiningar sem snúa að flutningum plantna og dýraafurða og hættur þeim fylgjandi.

Matvælastofnun	Tengiliður: Þorvaldur H. Þórðarson
----------------	---------------------------------------

Hlutverk rekstraraðila flugvalla:

Hlutverk Isavia ohf. er að sjá til þess að afgreiðsla loftfara, farþega, flugliða, farangurs, farms og pósts sé skjót og skilvirk. Við hönnun ferla við afgreiðslu skal tekið tillit til þarfa flugrekenda flugverndar, landamæraeftirlits, og annarra með það fyrir augum að hámarka afköst flugstöðvar og lágmarka tafir. Að tryggja innviði og aðstöðu fyrir afgreiðslu farþega, farangurs, farms og þjónustu við loftför. Leitast skal við að hönnun mannvirkja sé gerð með hliðsjón af kröfum reglugerðarinnar. Gerð handbókar fyrir starfsmenn um framkvæmd þjónustu.

Isavia ohf.	Tengiliður: Anna Björk Bjarnadóttir
-------------	--